

Непагасная зорка Аляксандра Шыдлоўскага

У Гродзенскай абласной навуковай бібліятэцы імя Я. Ф. Карскага ў межах творчага праекта «Яны ўзбагацілі культуру Гродзеншчыны» адбылася вечарына, прысвечаная памяці Аляксандра Канстанцінавіча Шыдлоўскага, заслужанага дзеяча культуры БССР, ганаровага грамадзяніна гарадоў Гродна і Смаргоні, кампазітара, паэта, культурна-грамадскага дзеяча, нястомнага рупліўца на ніве беларускай культуры і шчырага патрыёта. Аляксандр Канстанцінавіч заўсёды заставаўся паслядоўным і непахісным у сваёй вернасці роднаму. Ён з той кагорты заходнебеларускіх інтэлігентаў (Рыгор Шырма, Генадзь Цітовіч, Антон Валынчык, Віктар Роўда), якія прайшлі суровую загартоўку жыццём і выраслі як музычныя дзеячы; яны заўсёды хіліліся да народных творчых традыцыяў, да ўрокаў спадчыны.

(Заканчэнне на стар. 5)

(Заканчана,
Пачатак на стар. 2)

Аляксандр Канстанцінавіч нарадзіўся 18 чэрвеня 1911 года ў прыгожым месцы – вёсцы Мінкі на Смалгоншчыне. Віленская губерня ўваходзіла тады ў склад царскай Расіі. Шматдзятнай сям'і, у якой было пяці дзяцей, жылося не салодка. Але яшчэ горш стала, калі грывнула Першая сусветная вайна. Людзі здзімаляся з месцаў і беглі на ўсход, каб уратавацца ад смерці.

У 1921 годзе, калі вайна скончылася, тут па родным гняздо накіравала сям'ю Шыдлоўскіх на Радзіму. Цяпер Смалгоншчына ўжо ўваходзіла ў склад ланскай Польшчы. Дом быў разбураны вайной, доўга жылі ў зямлянцы, цэжка працавалі і будаваліся. Аляксандр працягваў вучобу ў школе ў Смалоні, цяпер ужо польскай. Але тут у бацькоўскім кутку рана кранула душу родная песня, якая чулася, аднавілася, паўсіль. Пад уплывам масавага руху Беларускай сялянска-рабочай грамады, да якой належалі і бацька, і шмат хто з аднавіскаўцаў, фармавалася грамадская свядомасць, пачуццё нацыянальнай годнасці, якое прывяло ў Віленскую беларускую гімназію, з якой быў выключаны за ўдзел у вызваленчым руху і апынуўся за турэмнымі кратамі. У 1929 годзе паступіў у Клоцкую беларускую гімназію, але і з яе быў выключаны.

Аляксандр з юнацтва свята верыў, што чалавек нараджаецца дзеля таго, каб быць вольным і шчаслівым, не мог пагадзіцца з тым, што людзь дэградаваў яго народ, яго культуру, яго мову. Таму стаў рэвалюцыянерам – падпольшчыкам, удзельнічаў у пасольскім рабоча-сялянскім клубе «Змаганне», працаваў інструктарам Віленскага акруговага камітэта камсамолу Заходняй Беларусі, у 1930 годзе быў абраны дэлегатам ад сялянскай моладзі на Кангрэс у Берліне. Перакананне ў правільнасці абранага шляху даламагло яму перанесці 5 гадоў турмы ў якасці палітычнага вязня, у тым ліку ў знакамітай сваёй жорсткай турме Лукіш, Серадзінскай турме, працу на земляных работах у Вільні, грузчыка вугалю і будаўніка ў Варшаве. Цяжкасці загартавалі яго волю, яго характар, ён застаўся верным сваім ідэалам у служэнні Радзіме.

У 1939 годзе адбылося ўз'яднанне Заходняй і Усходняй Беларусі. Аляксандр вярнуўся ў бацькоўскую хату. Ён прыгладзіўся да жыцця і сям'інай. Уважліва ўслухоўваўся ў мелодыі і песні вясковых. Прырода шчодра надзяляла гэтага чалавека не толькі высокай духоўнасцю, моцнай фізічнай сілай, але і прыгожым, непаўторным па тэмбры голасам і

Непагасная зорка Аляксандра Шыдлоўскага

Аляксандр Шыдлоўскі

тонкай музыкальнасцю. Таму на пачатку 1940 года Аляксандр Шыдлоўскі быў запрошаны Рыгорам Рыгоравічам Шырмай у толькі створаны Беларускі дзяржаўны ансамбль песні і танца ў якасці спевака. Здаецца, здзейсніліся мары. Песні на роднай мове шырока і вольна палічылі па краі.

Але новая вайна, яшчэ больш жорсткая і крывакая, зноў пагнала Аляксандра Канстанцінавіча па свеце. 22 чэрвеня 1941 года Дзяржаўны ансамбль быў на гастролях у Арыле. Потым – Масква, выступленні на прызыўных пунктах, далей – Краснаарск, Навасібірск, Сярэдняя Азія, абслугоўванне эвакуацыйных шпіталаў, цэжкі паўгалодныя вандраванні.

У 1944 годзе калектыву вяртаецца на сваю знявечаную, але ўжо вызваленую зямлю і выступленні для воянаў I і II Беларускай франтоў, пачалося адраджэнне жыцця.

У ансамблі Аляксандр Канстанцінавіч напаткаў і сваё каханне, сваю зорачку на ўсё жыццё – спявачку Барбару Яўхімаўну. У 1946 годзе, пасля Перамогі, нарадзіўся сын, у гонар дзеда названы Канстанцінам. Пазней з'явіліся на свет дачушкі – Вера і Любоў.

Ужо ў сталым узросце, сямейны чалавек і бацька, ён усё ж вырашчыў здзейсніць сваю юнацкую мару – атрымаць адукацыю. Паступае заўважна і паспяхова заканчвае ў 1950 годзе Маскоўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя М.В. Ламаносава. У яго дыпломзе запісана: «Навуковы работнік у галіне гістарычных навук, выкладчык ВДУ, настаўнік СШ». З Гродна ў Мінск, у складзе ансамбля, сям'я Шыдлоўскіх ужо не паехала. Аляксандр Канстанцінавіч выкладае гісторыю ў СШ №10. Кіруе ву-

нёрскім хорам, стварае іншыя харавыя калектывы ў горадзе. І цяга да мастацтва перамагла гісторыю.

У 1960 годзе А. Шыдлоўскі атрымавае ганаровае званне «Заслужаны дзеяч культуры БССР» і становіцца дырэктарам абласнога Дома народнай творчасці. У актыве яго 11-гадовай працы на гэтай пасадзе – створэнне высокамастацкіх аматарскіх калектываў, які і цяпер шырокаведомыя; адкрыццё першага ў Беларусі музея народнай творчасці; сумленнае шчыраванне на ніве захавання і зберажэння неадназначна скарбу – народнай творчасці.

І – песні... Іх у Аляксандра Канстанцінавіча больш за 200. Першы яго зборнік убацьчыў свет у 1964 годзе. У пачатку песень Шыдлоўскага, меладзічным малюнку глыбока адчуваецца арыен-

тэра яго добра ведалі, працаваў побач, карыстаўся слуханымі парадамі, далоўніц шматгранны воблік Аляксандра Канстанцінавіча.

З аповеда прафесара, кандыдата філалагічных навук, вялікага знаўца і глыбокага даследчыка беларускай культуры Аляксандра Міхайлавіча Пяткевіча паўстаў вобраз Аляксандра Канстанцінавіча Шыдлоўскага як глыбокага даследчыка песеннай культуры Гродзеншчыны. Яго гіпотэзы заўсёды знаходзілі пацверджанне ў архіўных дакументах, навуковых даследаваннях.

Аляксандр Канстанцінавіч заўсёды апекаваўся развіццём музычнага песеннага мастацтва на Гродзеншчыне, ніколі не адмаўляў і даламозе маладзёжышым гродзенскім кампазітарам. На вечарыне прысутнічаў вядомы гродзенскі кампазі-

Выступав Аляксей Пяткевіч

тар, музыкант, педагог, паэт і вялікі аматар самадзейнага мастацтва, які аранжыраваў для аркестраванай групы народнага ансамбля песні і танца «Нёман» не адну песню Аляксандра Канстанцінавіча. Яўген Канстанцінавіч Пятрашэвіч ўгадаў супольную творчасць са старэйшымі калегамі.

Лёс знакамітага гродзенскага кампазітара цесна злучаны з народным ансамблем песні і танца «Нёман». Аб плённым яго супрацоўніцтве з калектывам апазвала заслужаны дзеяч культуры Беларусі, былы жормак старэйшага Іванаўна Стрыжа. З першых дзён працы дырэктарам Гродзенскага абласнога Дома народнай творчасці побач з Аляксандрам Канстанцінавічам была старэйшы інспектар-метадыст гатаўня Мікалаеўна Арцхоўна, якая стала яму і папелейкам, і аднадумцам, і сябрам. Вобраз мудрага кіраўніка, сапраўднага настаўніка моладзі, які стаў для іх родным бацькам,

паўстаў з выступу знакамітага культурнага дзеяча Гродзеншчыны, былога начальніка аддзела ўстаноў культуры, народнай творчасці і мастацтва ўпраўлення культуры абласных камітэтаў Мікалаеўна Арцхоўна. Далоўнікі і паглыбілі вобраз Аляксандра Канстанцінавіча былі супрацоўнік абласнога Дома народнай творчасці Алена Аляксандраўна Трацякова і пераемнік на пасадзе дырэктара гатаўня ўстановаў Марк Аляксандравіч Коп. Апрача гэтага, ліс з'явіўся з Аляксандрам Канстанцінавічам яшчэ ў далейш 1950-я гады, калі апошні быў яго настаўнікам гісторыі ў тагачаснай Гродзенскай спецыяльнай СШ № 10. Як падкрэсліў Марк Аляксандравіч А.К. Шыдлоўскі быў не толькі глыбокім знаўцам гісторыі, але і настаўнікам ад Бога.

Інесумненна, асоба Аляксандра Канстанцінавіча не раскрылася б напоўніцу, каб не ўспаміны самага блізкага для яго чалавека – дачкі Веры Аляксандраўны. А уначы Люба зачаравала ўсіх прысутных выданнем песні «Колькі ў небе зор...», якую даўно ўжо называюць народнай. Яна стала ўвайшла ў рэпертуар сіброўскіх ды сямейных бісодуў. Калі песня лічыцца народнай, нягледзячы на тое, што мае аўтара, то гэта найвышэйшая адзнака таленту аўтара, Шыдлоўскім аздабленым вечарыны сталі песні Аляксандра Шыдлоўскага і песні, прысвечаныя сляпому дзеву гродзенскай культуры. Яны прагучалі ў выкананні народнага вакальнага ансамбля «Гармонія» і дуэта Таццяны Харчанкі і Яўгена Пятрашэвіча.

Пад час вечарыны здзейснаў адкрыты прагляд «Непагасная зорка Аляксандра Шыдлоўскага», дзе былі прадстаўлены зборнікі песень кампазітара, рукапісы яго твораў. Экспанаваліся дакументы аб гэтым слаўным чалавеку: артыкулы з энцыклапедычных выданняў, навуковых зборнікаў, перыядычных выданняў, шматлікія фотаздымкі. Сярод іх – унікальныя фота 1920-х гадоў (падарыны вучбы ў Віленскай беларускай гімназіі), 1930-х гадоў (дасябрамі-членамі КПЗБ), 1940 – пач. 1950-х гадоў (у складзе Беларускага ансамбля песні і танца). Каштоўнымі экспанатамі сталі і ўзнагароды. Сярод іх – пасведчанні аб прысваенні званняў «Заслужаны дзеяч культуры БССР», «Ганаровы грамадзянін г. Смалгоні», шматлікія медалі ды іншыя. Імпроза дэзаволя ўгадаць многім аб насычаным працоўным і творчым лёсе, які нягледзячы на цяжкасці, усё ж быў плённым і цікавым.

Алёў Пятрашэвіч, гадзінны аддзел культуры і мастацтва ўпраўлення Гродзенскай абласной бібліятэкі імя І.Ф. Кірэеўна

Алёў Пятрашэвіч, гадзінны аддзел культуры і мастацтва ўпраўлення Гродзенскай абласной бібліятэкі імя І.Ф. Кірэеўна

Алёў Пятрашэвіч, гадзінны аддзел культуры і мастацтва ўпраўлення Гродзенскай абласной бібліятэкі імя І.Ф. Кірэеўна

Алёў Пятрашэвіч, гадзінны аддзел культуры і мастацтва ўпраўлення Гродзенскай абласной бібліятэкі імя І.Ф. Кірэеўна